List 13. **NOVICE** Tečaj L.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 25. marca 1892.

Politiški oddelek.

Češkonemška sprava.

Že tolikokrat smo pisali o češkonemški spravi, da bodo morda čitatelji že nevoljni, ko zagledajo zopet gorenji naslov. Ali vendar se je nam potrebno zdelo o tej zadevi še jedenkrat spregovoriti, ker je baš te dni prišla v spravnem odseku češkega zbora na vrsto, kjer se vsaj za nekaj časa odloži.

V petek je imel odsek za spravo prvo sejo, ki je bila tako rekoč tudi odločilna. Veleposestniki so se izrekli za to, da se s spravo počaka in s tem je za letos vsa stvar tako rekoč odložena. V imenu veleposestnikov je poslanec Boquoy pojasnil, da so spravo zmatrali za nekako sporazumljenje mej češkim in nemškim narodom, ki ima narediti konec sedanjim prepirom. Za svojo nadlogo so zmatrali pa posredovanje mej obema pogodnikoma. Ker je pa jeden pogodnikov, to je češki narod, tako rekoč odstopil od sprave, se je tudi veleposestniki sedaj več držati ne morejo. Iz povedanega se vidi, da so se veleposestniki postavili na jako pravilno in pametno stališče.

Posvetovanje spravne komisije je jasno pokazalo, da Nemcem ni za spravo, temveč le za gospodstvo v jednem delu dežele. Radi bi s pomočjo razdelitve deželnega kulturnega in deželnega šolskega sveta administrativno, s pomočjo kurij pa tudi legislativno razdelili deželo v nemški in češki del. Po tem hrepené že dolgo, kajti že pod Auerspergom sé je bil sklenil zakon, da se morejo na Češkem osnovati namestniške ekspoziture, kar bi tudi bilo sredstvo za razdelitev dežele. Sama po sebi bi razdelitev dežele po narodnostih še ne bilo nič tacega, ko bi se dala na Češkem zares pravično izvesti. Ali baš to ni mogoče. Na Češkem so posebne razmere. Nobenega čisto nemškega okraja ni v deželi. Povsod prebiva več ali manj Čehov, da še celo popolnoma nemško občino bi težko dobili. Na Češkem niso razmere take kakor na Štajerskem in Koroškem, kjer so v jednem delu dežele skoro sami Nemci, v drugem pa morda razen mest sami Slovenci, če odštejemo nekatere nemškutarje, katerim pa tudi slovenščina bolj gladko teče nego nemščina. Zatorej je v narodnem oziru zahteva po zjedinjeni Sloveniji pač opravičena, nikakor pa ne razdelitev češke kraljevine.

Pri konferencah na Dunaji so Čehi privolili v razdelitev okrajev po narodnostih in razdelitev nekaterih oblastev, da bi se le napravil mir v deželi. Mislili so pa, da vlada in Nemci mislijo to izvesti tako, da ne bode češki narodnosti v škodo, da Čehi v svojih narodnih pravicah ne bodo nikjer prikrajšani. Poznejši dogodki so pa prepričali Čehe, da so se jako motili. Na Dunaji se je sklenilo, da jezikovna naredba ostane v veljavi, dokler ne bodo razmere zahtevale, da se kako premeni, in tudi o šolah za narodne manjšine se je nekaj določilo.

Kako so pa vlada in Nemci porabili češko prijenljivost? Pravosodni minister je takoj izdal neko naredbo, da pri nastavljenji uradnikov pri nemških sodiščih ni neobhodno potrebno znanja češčine. Brez čeških uradnikov pa Čehi gotovo ne morejo dobiti pravice v svojem jeziku. Po tej naredbi se je videlo, da se namerava narodna jednakopravnost v jednem delu dežele popolnoma uničiti, da si tudi v tem delu dežele biva mnogo Čehov. Tudi zastran čeških šol v mešanih okrajih Nemci niso prijenljivejši postali, temveč so jih jeli še bolj ovirati. Posebno v Liberci se je pokazala silna nestrpnost proti Čehom. Mestni magistrat se brani češkega uradovanja, češki šoli dela vse mogoče ovire, vlada proti njemu nič odločnega ne ukrene. Čehi si pač lahko mislijo, kaj bi bilo zanje v Liberci in drugih tacih krajih, ko bi se sprava dognala, če že sedaj vlada nima poguma ali pa dobre volje, da bi liberški magistrat prisilila, da se ravna strogo po postavah.

Pri razdelitvi okrajev se je pa tudi jako pristranski postopalo. Videlo se je očitno, da je dotična komisija pri nadsodišči v Pragi bila jako naklonjena Nemcem. Za podlago se je vzelo ljudsko številjenje 1880. leta. To ljudsko številjenje je pa jako nenatančno, ker se je vršilo ob času, ko so še vsi uradniki mislili, da kmalu pride zopet nemško-liberalna vlada in so očitno kazali

svoje veliko navdušenje za nemštvo. Kako pristransko se je postopalo, pokazal je dobro nastopni slučaj. V neki občini so našteli le jednega samega Čeha. Ali kaj se prigodi? Kmalu potem pride na deželni šolski svet prošnja od čeških starišev za češko šolo, v kateri je bilo navedeno že 40 čeških otrok. Šola se je osnovala in danes vanjo zahaja že 300 otrok. Nemci so tudi za razdelitev okrajev začeli silno veliko agitacijo. Podkupovali so občine, da se izrekó za priklopljenje nemškim okrajem. V jednem samem okraju so za take agitacije izdali 2000, drugi celo trdijo, da celo 8000 gld. Da po tacih agitacijah uradna poizvedovanja ne morejo biti zanesljiva podlaga razdelitvi okrajev, je naravno.

Dotična komisija pri nadsodišči je takoj vštela v nemški okraj vsako občino, ki se je za to izrekla. Nič ni več poizvedovala, je li res dotična občina nemška ali ne. Ko se je pa nekaj polnemških občin izreklo, da hočejo ostati pri čeških okrajih, ker s Čehi lahko v miru žive, je pa komisija takoj zaukazala nove preiskave. Da pri tacih razmerah Čehi ne morejo biti več navdušeni za spravo, je naravno, saj se je ž njo le hotela narodno jednakopravnost narediti iluzorična. Popolnoma pravilno je, da Čehi sedaj zahtevajo, da se poprej narodna jednakopravnost izvede, potem še le pride sprava na vrsto. To je čisto pravično, saj je ustava mnogo starejša in je že davno veljaven zakon, v tem ko so dunajske punktacije le še samo dogovori mej strankami. Če vlada ne skrbi za vresničenje narodne jednakopravnosti, se tudi Čehom zameriti ne more, če ne pritrdijo spravi.

Ko so se na Dunaji sklepale znane punktacije, se je mislilo, da se s tem hoče narediti le začetek spravi vseh avstrijskih narodnostij. Pričakovati je bilo, da pridejo za Češko, Moravska, Šlezija, Koroška, Štajerska in Primorska na vrsto. Toda dosedaj še vlada pa tudi Nemci niso storili nobenega koraka, da bi v teh deželah napravili spravo. Ko bi bili vlada in Nemci v omenjenih deželah začeli resno pripravljati spravo, bi bili Čehi na Češkem tudi imeli v spravo več zaupanja in spravno delo bi ne bilo obtičalo. Ker se pa v teh deželah Slovani morajo še sedaj, ko še sprava na Češkem ni dognana in vlada za svoje namene potrebuje čeških glasov, boriti za vsako slovansko šolo, se pač ne more od Čehov zahtevati, da bi na Češkem v vsem prijenjali vladi in Nemcem. Saj je jasno, da bi se stanje Slovanov v Šleziji in na Moravskem le shujšalo, ko bi se na Češkem Čehi in Nemci pobotali. Slovani moramo torej le veseli biti, da so Čehi se uprli za sedaj daljnemu izvršenju dunajskih punktacij. Krivda, da se sprava ni dognala zadeva pač v prvi vrsti le Nemce in vlado, ker njim ni bilo za spravo, temveč le za nemško gospodstvo. Če pa Nemci in vlada pokažejo jedenkrat zares dobro voljo za pošteno spravo in to ne le na Češkem, temveč v vsej avstrijski državi, ne dvomimo, da se bodo na Češkem našli slovanski možje, ki jim bodo podali roko k skupnemu delovanju, da se doseže veliki smoter. Podlaga taki spravi pa more biti le popolna narodna jednakopravnost.

Politični pregled.

Deželni zbori mirno nadaljujejo svoje delo Posebno burnih debat letos ni veliko. Šolski odsek gorenje-avstrijskega deželnega zbora se posvetuje o premembi zakona o šolskem nadzorstvu. Konservativci želé, da se pomnoži število zastopnikov dež-lnega odbora v deželnem šolskem svetu z dveh na tri, ravno tako tudi število zastopnikov cerkve. Število deželnih šolskih nadzornikov, ki imajo glas v deželnem šolskem svetu, naj se omeji na dva, od katerih mora eden biti veroučitelj. Če bi se ta predlog vzprejel, bi bila tretjina članov dež-lnega šolskega sveta duhovskega stanu in konservativcem bi bila zagotovljena večina v deželnem šolskem svetu, dokler jo imajo v deželnem zboru. — V dolenje-avstrijskem deželnem zboru je bila precej burna razprava o podpori nemškemu schulvereinu Protisemitje so ugovarjali tej podpori, ker je to društvo židovsko. Seveda liberalna večina je vzlic vsem ugovorom dovolila podporo. — Tržaški deželni zbor je sklenil resolucijo, da naj se osnuje vseučilišče ali pa pravna akademija v Trstu in se olajša priznanje diploma, ki ga kdo dobi na italijanskih vseučiliščih. Poslednja zahteva malo diši po iredentovstvu.

Češkonemška sprava. — Namestnik bode te dni v spravnem odseku č škega deželnega zbora se izjavil, da se vlada vedno drži sprave in jo bode pospeševala, kolikor je v njeni moči. Nemci bi radi videli, da bi vlada deželni zbor razpustila, ker se je večina izrekla proti spravi. Vlada po njih želji ne bode ustregla, kakor piš-jo njena glasila. Pri novih volitvah bi Staročehe spodrinili Mladočehi, konservativni veleposestniki bi se umaknili ustavovernim, ker bi ne marali osamljeni ostati v zboru. Z Mladočehi se namreč tudi ne marajo pajdašiti, dokler se ne otresejo rusofilskih elementov. V novem deželnem zboru bi sicer bila večina za izvedenje onih delov sprave, za katere ni treba dvetretjinske večine. Bati se je pa, da bi potem Čehi izstopili iz deželnega zbora Tudi bi se s takim izvedenjem sprave le poostrilo nasprotje mej obema narodnostima na Češkem, kar pa vlada želeti ne more. Seveda se vlada boji še nekaj druzega, kar njena glasila naravnost ne povedo. Levica bi postala predrznejša, ko bi v češkem deželnem zboru imela večino. Vlade bi ne hotela več podpirati v državnem zboru, če bi ne ustregla vsaki njeni želji. Konservativni veleposestniki s Češkega bi pa tudi dolgo ne ostali v državnem zboru, ko bi se odtegnili dež-lnemu. Naredili bi tudi tukaj prostor ustavovercem. S tem bi pa državnozborska desnica znatno oslabela in vlada bi se več ne mogla zanašati na njeno podporo. Levica bi porabila gotovo ugoden položaj v to, da izpodrine Taaffeja in spravi na njegovo mesto kacega somišljenika. Levica sedanji vladi odkritosrčno itak ni naklonjena in jej ne nasprotuje samo zaradi tega, ker se je prepričala, da je ne more zvrtoglaviti, dokler se položaj ne spremeni. Grof Taaffe tudi dobro pozna levičarje in zatorej ne bode jim na ljubo razpustil deželnega zbora češk-ga

Srbija. — Seja srbske skupščine, v kateri se je splošno razpravljala znana Milanova deklaracija, bila je jako burna. Govorilo je mnogo govornikov in skoro vsak vedel je povedati kak mičen prizor iz Milanovega življenja in še posebe iz vedenja proti srbskemu kraljestvu Naposled se je zakonski načrt vender le vzprejel a z majhno večino. — Ministerstvo še sedaj ni popolnjeno.

Nemčija. — Množina protestov, ki je dohajala neprenehoma vladi zaradi novega šolskega zakona vender le ni ostala brez vspeha. Cesar sam se je menda izrazil, da se je treba tudi na proteste ozirati. To državnemu kancelarju Capriviju in naučnemu ministru Zedlitzu ni povšeči in ker se kaže, da šolska predloga ne bode vzprejeta nespremenjena, dala sta odstavko. Cesar dosedaj ostavke še ni vzprejel, temveč se je odpeljal na priporočilo zdravnikov na graščino Hubertusstock. Ker se cesar ne misli tako kmalu povrniti v Berolin, v inte-

resu države pa je, da se kriza prej ko mogoče reši, poklical je cesar te dni Caprivija v Hubertusstock, da se ondi zadeva reši. Caprivi je šel tja in pričakovati je v kratkem rešitve glede napominane ministerske krize.

Francija. — Anarhisti, katerih sicer v Franciji ni prav mnogo, začeli so pred par tedni zopet stopati na dan. V štirnajstih dneh zakrivili so kar tri atentate z dinamitom, ki sicer niso Bog ve kake škode napravili, a vsekako velik strah vzbudili. Pravi se, da imajo anarhisti za to veči pogum, ker ni več Constansa v ministerstvu. Policija pridno zasleduje sokrivce in jih je že več tudi zaprla, zbornica pa se posvetuje o načrtu zakona, ki določuje smrtno kazen za atentate z razstrelivi, Carnot in večina poslancev je za zakon.

Rumunija. — Kakor znano, propala je liberalna stranka v Rumuniji popolnoma. Zadnje volitve v narodno zbornico pokazale se očitno, kako malo zaupanja ima ta stranka. Poročila pravijo, da tudi glasila liberalcev izgubljajo veljavo in število naročnikov v toliki meri, da sta dva liberalna lista zaradi prepičlegaš tevila naročnikov že jenjala izhajati. — Kralj daroval je 10.000 frankov za stradajoče na Ruskem.

Obrtnija.

O brušenji in likanji.

(Dalje.)

Čim fineji je bil brus ali tvarina, s katero smo predmet obdelovali, tem gladkeje mu postane površje. Ako hočemo doseči najvišjo stopinjo bleska, moramo rabiti posebna, navlašč za to prirejena sredstva, ki sestoje iz nezrečeno drobnega prahú. Mineralogija nam podaje nastopne loščilne tvarine v ta namen:

Vapno. Žgano neugašeno vapno je izvrstno gladilo, ako nima v sebi vode in ogljikove kisline. Najboljša sorta je dunajsko vapno (Wienerkalk), katerega prodajajo po špecerijskih prodajalnicah. Dunajsko vapno se na zraku kmalo napije vode in postane manj rabljivo. Zato ga je treba hraniti v zaprtih škatljah, v steklenicah itd. Ako likamo ž njim rumeno med (Messing), ga napojimo z oljem ali oljnato kislino (Oelsäure), pri likanji železa in jekla pa vzamemo vodo ali pa žganje. Navadno vlijemo olja ali žganja na volneno cunjo, potem nasujemo nekoliko vapna nanjo in s tem drgnemo predmet.

Železni oksid, rudeče loščilo, Polierrot, angleška rudeča barva, Englischrot, pariška rudeča barva, Pariserrot, Krokus itd. so imena za jako važen rudninski loščilni prah, naj bode uže natorni ali pa umetni produkt. Natorni železni oksid je znana železna ruda: hematit ali železni sijajnik, tudi rusi železovec imenovan. Rabi sicer za manj fina dela, a prav čestokrat segajo po njem izdelovalci kovinskih predmetov. Za najfineje stvari prirejajo umetni železni oksid. V ta namen treba 17 delov sode raztopiti v 68 delih vode, potem pa raztopino segreti, da vre. Vreli tekočini nadalje počasi pridenemo 10 delov železnega vitrijola in konečno še pustimo malo časa povreti. Ko se raztopina ohladi, opazimo na dnu posode zelenkasto-belo maso, ki je ogljikovo kisli železni oksidul. Tekočino odlijemo proč, maso dobro speremo in na ne prehudi vročini razbelimo. Tedaj je nastal iz oksidula železni oksid, katerega smo iskali.

Železni oksid rabimo z oljem ali pa vinskim cvetom na usnjatih pilah ali z usnjem prevlečenih kolesih; pri manjših delih zadostujejo obrabljene kovinske pile, lipov ali vrbov les; časih vzamemo tudi steklene ploče. Rumena med se z železnim oksidom najlepše zgladi. Barve postanejo lepo rumene in ne tako blede, kakor pri uporabi dunajskega vapna. Pri srebru in zlatu vzamemo vselej žganje ali vinski cvet poleg železnega oksida, katerega natresemo po vrbovem lesu, usnji, klobučini, pa kaki ščeti itd.

Kositarjev pepel (Zinnasche) je tudi jako razširjen rudninski loščilni prah, ki posebno rabi pri likanji jekla. Natrese se na mehek les ali na usnjat jermen, ter namoči z oljem. Naredimo ga lahko sami po nastopnem receptu: 2 dela kositrove soli (Zinnsalz) stopi v 12 delih destilirane vode in 1 del ščavne kisline (Kleesäure) v 6 delih vode. Ko obe tekočini vreta, se zlijeta skupaj. Tedaj nastane bela oborina na dnu; to je treba odločiti, sprati in posušiti. Ko je suha, jo razbelimo v ploščnati posodi, toliko časa pridno mešaje, da več ne tli.

(Dalje nasl.)

Obrtnijske raznoterosti.

Zarujavele vijake polijamo s petrolejem ali pa s salmijakom, da se omeče in da jih moremo izvleči. Jako dobro sredstvo, da vijaki ne rujavé, je grafitovo mazilo (Grafitschmiere). Ako vijak pred uporabo pomažemo s to tvarino, nikdar ne zarujavi, če tudi vplivata nanj voda in pare. Tudi za lesene vijake priporočajo grafitovo mazilo kot najboljši pripomoček, da se ne primejo in da jih zmirom lahko odvijamo in privijamo.

Izdelovanje vžigalnih klinčkov na Ruskem se vrši v 290 fabrikah. Vsaka tovarna izdela povprečno na 493 milijonov klinčkov. Večina tovarn izdeluje fosforove klinčke. Navadnih žveplenih klinčkov se pridela najmanj in sicer komaj 100 milijonov. Najbolj priljubljene škatlje so one, ki imajo po 75 klinčekov v sebi.

Delavske plače v Perziji. V Perziji zasluži na dan (poročilo iz leta 1891) ob svojem:

mizarski pomočnik	53	krajcarjev
tesarski „	50	„
kovaški „	46	„
navaden dninar	25	„

Pri teh nizkih zaslužkih so pa tudi cene živil jako majhne. Funt kruha n. pr. velja 1—2 krajcarja, funt koštrunovega mesa 6 krajcarjev.

Kmetijstvo.

Ulnjak.

Divje čebele žive navadno v temnih, senčnatih gozdih, posebno gledajo na to, da solnce ne obseva izhoda njih bivališča. Čebela rada dela na solnci, stanuje pa v senci. Na to bi se morali ozirati tudi čebelarji. Gledati bi morali na to, da luknje, skozi katere odhajajo čebele iz panjev, niso preveč na solnci. Solnčni žarki

*

vznemirjajo čebele in jih zaradi tega veliko brez dela leta pred panjem, kar je sicer lepo gledati, koristno pa ni. Če je ulnjak razpostavljen preveč solnčni vročini, se tudi satovje v njem tako omeči, da skupaj pade in čebele vanj ne morejo donašati medu.

Najbolje je, če je ulnjak obrnjen proti jutranjemu solncu v marci. Jutranje solnce ni tako hudo in ne nadleguje čebel. Iz tacih ulnjakov čebele zgodaj zjutraj odhajajo na pašo. Zjutraj, dokler je rosa, je tudi branje najbolje.

Nekateri čebelarji so tudi že priporočali, da bi se ulnjaki obračali proti severu. To pa vendar ni dobro. Čebela potrebuje zunaj vsaj 7·° C. gorkote. Pred ulnjaki obrnjenimi proti severu bi pa večkrat ne bilo zadostne gorkote in to bi bilo za čebele ravno tako škodljivo, kakor prevroči solnčni žarki. Iz takih ulnjakov odhajajo čebele prepozno na pašo.

Čebelam so pa tudi jako nevarni viharji. Mnogo čebel se ob viharji pogubi. Posebno je nevarnost, da se ob viharji zgubi matica ob svojih obhodih. Kaj pa pomenja, če panj zgubi matico, to ve vsak čebelar. Zaradi tega ne sme biti ulnjak na hribu, razpostavljen vsem vetrovom, temveč je bolje, če se napravi v kaki dolinici.

Ulnjak ne sme biti previsok, ker sicer čebele, prihajajoče s paše, močno obložene morajo visoko letati in se pri tem preveč utrudijo in večkrat onemorejo, predno pridejo v svoje panje. Tako se število čebel vedno manjša. Zaradi tega se slabši panjevi morajo devati le v spodnje vrste, da popolnoma ne obnemorejo. Najbolje je, če so ulnjaki narejeni le za dve ali tri vrste panjev. Če ima ulnjak mnogo vrst panjev, se tudi večkrat pripeti, da matica vračajoč se z obhoda zaide v napčen panjič in jo tuje čebele umoré.

Pred ulnjakom ni dobro imeti visocih dreves, ker je z visocih dreves težko ogrebati roje. Najbolje je torej, če so pred ulnjakom nizka drevesa in grmovje. Ulnjak naj bode, če je mogoče, na mirnem kraju. Vsak hrup, kakor bučenje vode, zvonjenje i. t. d. kolikor toliko vznemirja čebele.

Kar se pa tiče vnanje oprave ulnjaka, naj se pa ravna po razmerah. Za navadnega čebelarja zadostuje jako priprosto narejen ulnjak. Kdor je pa premožen in lahko gleda na lepoto, bode pa tudi v tem oziru lahko več storil. Vselej se je pa ravnati po omenjenih pravilih.

Kmetijske raznoterosti.

Nova redilna rastlina. Neki Francoz je prinesel iz Kolumbije v Ameriki rastlino Arracacha esculenta iz rastlinske familije solnčnic. Ta rastlina ima korenine podobne repi, ki so jako sladke in močnate. Iz teh korenin se dadó napraviti razne jedí.

Velika množina poljskih mišij se je pokazala v Angliji in so zlasti v grofiji Dumfri napravile lani jako mnogo škode. Sodi se, da so se miši zaradi tega tako pomnožile, ker so lovci pobili skoro vse sove, podstavke in druge take ropne ptice, ki love miši. Zatorej mi priporočamo našim kmetovalcem, da naj nikar ne preganjajo koristnih sov.

Ponarejena vina. Neki francoski časopis priporoča, da se dene v vino nekaj glicerina, če se hoče vedeti, če je ponarejeno. V naravnem vinu se glicerin usede na dno, ne da bi kaj premenil barvo, v ponarejenem pa dobi rudečo, vijolčasto ali pa rumenkasto barvo.

Krotenje petelinov. Če sta na dvorišču dva petelina, ki se rada kavsata, zveži hujšemu z mehko volneno nitjo nogi. Nit mora biti tako dolga, da lahko hodi, teči pa ne more. Petelin bode potem kmalu zgubil pogum in bode miroval tudi potem, ko na nogah ne bode več imel niti privezane.

Poučni in zabavni del.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

250.

7. Kaučuk v centralnej Ameriki. Azijski kaučuk. Afriški in madagaskarski kaučuk.

Razen Brazilije je centralna Amerika najglavnejši kraj v Ameriki, kjer se največ kaučuka nareja. To sta vzlasti dve drevesi, katerih je velika množina v gostih gozdih. Delavci, katere trgovci za nabiranje kaučuka najmejo, spusté se od morske obali po rekah, dokler pridejo v gozde, po katerih kaučukovo drevo raste. Kedar delavec zadene na drevo, najpreje očisti prostor pod njim, potem začne deblo narezavati od desne in leve tako, da vse zareze držé proti sredini, katero tudi po dolgem nareže. Na dnu sredne zareze pričvrsti železno cev, po katerej mleko v podstavljeno posodo teče. Starejše deblo, katero ima do krošnje 6 do 7 *m*, dade 70 litov mleka, in iz njega se dobi samo 20 *kg* kaučuka. Marljiv delavec more na dan po 100 litrov mleka naloviti. Mleko se na večer precedi na sito, da se mu nečistota odstrani, potem je prevzame drug delavec, ki iz njega kaučuk lovi. Postopek pa je tudi ves drugačen nego v Braziliji. V gozdu raste tu neka plezalka, velé jej „acucha“; te rastline natrgajo, razrežejo in s tolkačem stolčejo. Stolčenino namakajo v vodi, potem vodo precedé in vlijejo v mleko, da se v njem kaučuk zasiri. Na pet litrov mleka jemljó pol litra te vode, in kaučuk se tako zasiri, da ga z rokami iz tekočine grabijo in gnjetó. Zgnjeteni kaučuk zvaljajo z valjarjem na deski, in tako dobé bele in kot pogača okrogle kosove kaučuka. Potem se kaučuk 14 dnij na vetru suši, toda s tem se usuši in tudi potemni. Kos, ki je svež tehtal $3\frac{1}{2}$ *kg*, ima sedaj samo 1 *kg*. Ako v gozdu ne morejo dobiti omenjene plezalke, potem vlijejo v mleko dvakrat toliko navadne vode, in v 24 urah se kaučuk na površju nabere. Najboljši kaučuk dobivajo od onega mleka, katero se na samem drevesu v zarezah posuši. Ta kaučuk se v rkogle zgnjete in takošen na trg pošilja.

V Kolumbiji je kakor tudi v Braziliji mlečar (Siphonia elastica), od katerega se znatna množina kaučuka dobiva. Po krajih ob Tihem oceanu stojé ogromni gozdi tega drevesa, no Indijanci delajo velike sitnosti delavcem, kateri hodijo kaučuk nabirat. Trgovci v Jarizi, kateri tržijo s kaučukom, morali so se radi tega obrniti do

vlade v Panami, da jim dá vsak pot po 50 vojnikov, kateri delavce v gozdu čuvajo. Za časa letne vročine, ki traje pet do šest mesecev, delajo delavci v gozdu, in to vsak pot v velikej družbi, da so varnejši. S trgovci se pogodé delavci za kaučuk že naprej, in zato dobé od njih vsega, česar v gozdu potrebujejo. S sekiro v roki si krči ta divji svet pot v gozd, in kedar najde na okupu večjo množico kaučukov, obstane in se pripravi na delo. Kolib si navadno ne zgradi, najraje spi kar pod milim nebesom. Drevje se začne narezavati in mleko nabirati. Mleko se na ognju pari kakor v Braziliji, ali pa je pusté stati v posodah, da se zasiri, in še le potem je devajo nad ogenj. Kedar delavci toliko kaučuka naberó, kolikor ga morejo odnesti, vračajo se domov. Od trgovca redkokedaj dobé gotovih novcev, nego žganje, lepotičje, živila, in kedar to potrošijo, gredó z novega v gozd.

Razen Brazilije, centralne Amerike in Kolumbije ima v Ameriki še drugih krajev, kjer se kaučuk dobiva, no od nikoder ne dohaja v svetsko trgovino v tolikej množini kakor iz omenjenih krajev.

V Aziji so Prednja Indija, Asam, Java, in Sumatra najglavnejše zemlje, kjer se največ kaučuka proizvaja. Smokvenica „Ficus elastica“ je glavna rastlina, katera tu kaučuk daje. V pokrajini Asam je neizmerna množina tega drevja. Največje in najimenitnejše je to drevo v gozdu, in zato se more že velike daljave po vzrastu in po prekrasnej krošnji spoznati. Stara drevesa dadó dosta več mleka od mladih, a mleko, katero teče iz gorenjega debla, boljše je od spodnjega. Ob deževju teče mleko obilnejše nego za suše, ali ob suši ima mleko več kaučuka. Jedno drevo dá do 20 *kg* mleka. Na zraku se mleko zasiri, in od 100 *kg* mleka se dobi samo do 30 *kg* kaučuka. Ta kaučuk se ne pari nad ognjem, nego ga sušé na vertu v plitvih posodah, in zato je dosta svetlejši od ameriškega. Takov kaučuk ima obliko ploče, katera je 75 centimetrov dolga, 25 centimetrov široka, in jeden, dva ali tri centimetre debela. Manje kosove zgnjetó v nepravilne večje kosove, in takov kaučuk je na prerezi pisan. Ta azijski kaučuk je cenejši od ameriškega, in se ves izvozi v Ameriko.

Razen smokvenice imajo v tistih krajih še jedno rastlino, od katere kaučuk dobivajo, ta je plezalka, ki se potegne do 100 *m* dolžine. Ljudje jo razrežejo na palice, katere na jednem koncu grejejo, da se na drugem sok z njih cedí. Da se mleko preje zasiri, osolé je. Ta kaučuk prihaja na trg z imenom bornejski kaučuk, in ker ni dosta prida, zato je v ceno.

Tudi Afrika ima veliko množino drevja, katero kaučuk daje, ali tu delajo zelo nemarno in nečisto, in zato afriški kaučuk nima velike cene. Kongo, Galam, Angola in Benguela so glavni kraji v Afriki, kjer se kaučuk proizvaja. Kakošna so drevesa, od katerih v Afriki kaučuk dobivajo, tega še ne vemo, videti je, da se mej njim nahaja tudi smokvenica „Ficus elastica.“

Z otoka Madagaskara dohaja izvrsten kaučuk, kateri nič ne zaostaje za najboljšim brazilijancem.

Poučni in zabavni drobiž.

Vladivostok je rusko pristanišče na skrajnem azijskem vzhodu. To mesto je bilo osnovano pred 30 leti na Muravjevem polotoku. Vladivostok je 9922 vrst oddaljen od Peterburga. Sedaj ima že nad 9000 prebivalcev ter ima brez dvojbe veliko bodočnost. Razvil se bode hitro, ko se zgradi sibirska železnica in potem trgovina z vzhodno Azijo preide iz angleških največ v ruske roke.

Morska bolezen pri živalih se kaže v raznih oblikah. Vse živali postanejo na morji jako mirne in celo divje živali jako oslabe. Posebno trpe od morske bolezni opice. Ptice tudi težko prenašajo gibanje ladije. Ptice pevke nehajo peti, kure in gosi onemorejo, samo pri racah se morska bolezen ne pokaže, vedno ostanejo vesele. Golobje večkrat poginejo na morji. Psi in mačke so na morji jako vznemirjeni, ne marajo jesti in se stiskajo k človeku. Voli, bivoli in konji se na morji jako privadijo svojim stražnikom. Svinje in kače pa morske bolezni ne čutijo.

Hladno in gorko leto. Profesor Reiss je izrekel mnenje, da bodo do 1904. leta vedno hladnejše, od tedaj se pa začno gorkejša leta. Ta profesor je preiskajoč poročila o vremenu se preveril, da se vrste dobe po 28 gorkih in 28 mrzlih let. Od 1866. leta sem imamo mrzla leta. Uzrok temu je iskati v večjem ali manjem številu peg na solncu.

Velika knjiga. Azijsko društvo v Bengaliji kupilo je lani od nekega tibetskega samostana eden izvod Tangyna ogromne budistiške enciklopedije. To delo šteje 225 zvezkov, ki so po 2 čevlja dolgi in 6 palcev debeli. Ruska vlada je pred nekaterimi leti bila kupila eden izvod te knjige v Pekingu, tretji izvod je pa pri indijskem ministerstvu v Londonu. Več izvodov pa ni zunaj tibetske pokrajine. Omenjeno azijsko društvo je plačalo za to knjigo 3000 rupij.

Breza. Izmej vseh dreves raste najdalje proti severu breza. V Evropi breza raste do 71°, v vzhodni Aziji pa do 63° severne širjave. V Ameriki je severna meja breze na zapadu od 64°, na vzhodu do 58° severne širjave. V Nemčiji raste še breza 5200, v Švediji 3900 in v Laplandiji 1700 čevljev nad morjem. Največja zraste v Nemčiji in Švici, bolj proti severu pa tudi bolj proti jugu so breze manjše. Za zemljo breza ni izbirčna, raste na peščeni in kamniti, na suhi pa tudi na vlažni zemlji.

Novice.

Deželni zbor kranjski.

V četrti seji dne 15. marcija poročali so v imenu upravnega odseka: 1.) Poslanec dr. Tavčar o prošnji pomočnega paznika Ivana Štajerja v deželni prisilni delarnici za spregled starosti. Prošnji se ugodi. 2.) Posl. Murnik o prošnji posestnikov iz Stopič in Podgrada za ustanovitev samostojne občine „Stopiče“. Prošnja se izroči deželnemu odboru, da zadevo natančneje preišče in v prihodnjem zasedanji stavi glede nameravane nove občine primerne nasvete. 3. Posl. Povše o prošnji kmetijske podružnice v Novem mestu glede povzdige živinoreje. Podružnica prosi, da se uvede švicarsko pleme in odpravi muricedolsko ter da naj bi se plemenski biki prodajali na javnih dražbah v Novem mestu. Poročevalec nasvetuje:

1.) Deželni odbor naj se pri nakupu plemenskih bikov ozira na prošnjo kmetijske podružnice v Rudolfovem in po najboljši moči skrbi za to, da se namesto muricedolskega plemena po Dolenjskem in Notranjskem širi švicko ali kako drugo temu sorodno in enako dobro enobarveno pleme.

2.) Deželni odbor pooblašča se, da iz deželne subvencije nakupuje od deželanov izrejene plemenske junce, ako so ti čistokrvni ter sploh sposobni za plemenjake.

3.) Deželni odbor pooblašča se, dati zagotovilo gospodarjem-živinorejcem, ki bi ustavili v hlev čistokrvno čredo, bodisi švicko, bodisi belansko, in jo vzgledno izrejevali, da bo iz deželne subvencije, prejete v nakup plemenskih bikov, po potrebi kupoval od dotičnikov mlade bike.

4.) Deželni odbor pooblašča se, za prvo ustanovitev takih čistokrvnih čred, osobito švicke pasme, dotičnim gospodarjem dati primerno podporo iz deželne subvencije.

5.) Deželni odbor naj okrajnim komisijam za licenciranje plemenskih bikov naroči, da se imajo švicki ali iz teh po križnem plemenjenju izrejeni biki licencirati po Dolenjskem in Notranjskem.

Nasveti se vzprejmo. 4.) Posl. dr. Papež o prošnji ribarskega odseka kmetijske družbe za dovoljenje ribjega odgojevališča na Studencu oziroma za podporo ter nasvetuje: „Vis. deželni zbor naj sklene: Samostojnemu ribarskemu odseku c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani se dovoli: 1.) za napravo ribarskega odgojevališča na deželnem posestvu Studencu potrebno zemljišče in sicer na severovzhodni strani ribnika in v obsegu, kakor je zaznamovan na načrtu; 2.) 1000 gld. podpore za zgradbo tega odgojevališča iz deželnega zaklada.“

Posl Povše podpira ta nasvet in predlaga še sledečo resolucijo: „Deželnemu odboru se naroča, da prosi visoko c. kr. deželno vlado, naj bi svojim organom izvolila ukazati, da strogo pazijo na to, da tovarne ne izpuščajo v reke tekočin, katere ostrupljajo vode in tako pomoré ribji zarod.“

Posl. Murnik predlaga, da v slučaji, ko bi se ribarski odsek razšel in bi kmetijska družba ne mogla prevzeti odgojevališča, ostane ta naprava deželna lastnina. Na to vzprejmo se vsi predlogi. V imena finančnega odseka poročajo: 5.) Posl. Višnikar o ustanovitvi dveh stalnih učiteljskih mest na deželni kmetijski šoli na Grmu in o prošnji pristava V. Rohrmanna za povišanje plače in stalno nameščenje in nasvetuje:

I. Pri deželni vinarski, sadjarski in poljedelski šoli na Grmu se stalno zistemizujete mesti:

a) drugega učitelja (pristava) z letno plačo 900 gld., s 6 petletnicami po 50 gld. in prostim stanovanjem;
b) mesto tretjega učitelja z letno plačo 700 gld, s 6 petletnicami po 40 gld. in prostim stanovanjem.

II. Deželni odbor se pooblašča, da prepusti pristavu in tretjemu učitelju primeren kos vrta za zelenjavo ter dovoli pristavu tudi deputat po 1 liter mleka na dan.

III. Prošnja Viljema Rohrmana za povišanje plače v stalno nameščenje se odstopi deželnemu odboru v rešitev.

Po kratki debati se predlogi vzprejmo: 6.) Posl. dr. Vošnjak o prošnji dr. Defranceschija, operacijskega gojenca na kirurgični kliniki v Gradci, za podaljšanja ustanove Prošnja se usliši. 7.) Posl. Višnikar o prošnji odgonskega sprevodnika Iv. Šifrerja v Ljubljani za umirovljenje. Prošnji se ugodi in Šifrerju dovoli miloščina letnih 180 gld. 8.) Posl. baron Schwegel o računskih sklepih bolniškega, blazniškega, porodniškega ter najdenškega zaklada za leto 1890 in o proračunih ravno teh zakladov za leto 1892. Računi in proračuni se odobre. 9.) Poslanec dr. Tavčar poroča v imenu upravnega odseka o agrarnih razmerah Posl. Hribar ponavlja svoj predlog glede ustanovitve hipotekarne banke in stavi o tem posebno resolucijo, ki gre na to, da deželni odbor zadevo presoja in o tem poroča v prihodnjem zasedanji. Resolucija se po kratki debati vzprejme. Poročevalec dr. Tavčar pravi, da je treba agrarni zakon popraviti in v imenu odseka predlaga:

1.) Deželnemu odboru se iznova naroča, da vpliva na c. kr. dež. komisijo za agrarne operacije, da pospeši postopanje pri agrarnih operacijah in strogo pazi na to, da se stroški teh operacij kolikor mogoče pomanjšajo.

2.) Deželnemu odboru se naroča, da preiskuje, kako bi se dalo postopanje pri agrarnih operacijah sumarneje dognati in troški znižati: tudi se dež. odboru naroča, naj stavi v tem oziru primerne predloge, oziroma predloži načrt zakona, s katerim bi se v soglasju z lokalnimi razmerami premenil in okrajšal deželni zakon z dne 26. oktobra 1887.

3.) Deželnemu odboru se naroča, naj izposluje pri vladi, da ta namesti še jednega agrarnega komisarja s sedežem v Novem Mestu.

Deželni predsednik, baron Winkler omenja, da bode vlada po vsej svoji moči te stvari pospeševala. Ko potem še posl. Lenarčič priporoča pospeševanje agrarskih operacij, se nasveti poročevalca vzprejmo in seja zaključi.

— **Osobne vesti.** Trgovinski minister potrdil je izvolitev gosp. Iv. Perdana predsednikom in Ant. Kleina podpredsednikom trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani za l. 1892. — Dež. sodišča svetovalec v Ljubljani g. H. Sajic je umirovljen in se mu je tem povodom podelil naslov in značaj svetovalca dež. nadsodišča. — Gosp. Ambrož Poniž nadučitelj in šolski vodja v Rifenburgu odklikovan je s srebrnim križem s krono za zasluge na učiteljskem polji.

— **Predavanja.** G. Iv. Šubic, c. kr. ravnatelj obrtnih šol, predaval bode 24. in 31. marcija ter 7. aprila t. l. v ljubljanski čitalnici „o umetnosti in našem domu.“ Začetek predavanju bo vselej ob polu osmih zvečer. — Dne 17. t. m. predavala sta prav izborno v muzeju gg. prof. Kaspret in deželni arhivar Koblar in sicer prvi o Kopitarji in njegovih literarnih zvezah z vsemi odličnejšimi pisatelji nemškimi, zlasti pa z Ranketom, drugi pa o pasijonskih igrah na Kranjskem. Obilo zbrano občinstvo je obe predavanje burno odobravalo.

— **Občinska volitev.** Za občino Škocijan izvoljen je za župana Janez Rabzel, za svetovalce pa Martin Mole, Janez Vovko, Jožef Jermanšič, Jožef Globevnik in Matija Povše.

— **Častnim občanom** izvolila je občina Radovica pri Metliki v priznanje velikih zaslug za kmetijstvo g. državnega in deželnega poslanca Viljema Pfeiferja.

— **Posestvo „Ruperč Vrh“** na Dolenjskem kupil je neki Dunajčan za 96.000 gld.

— **Družbi sv. Cirila in Metoda** je podaril lepo zbirko knjig gosp. dr. Fran Poček v Novem Mestu. — Pivška podružnica je poslala 63 gld., in sicer 58 gld. čistega dohodka predpustne veselice in dar g Ivana Špilarja, nadžupana v Št. Petru, v znesku 5 gld., s prošnjo, da se ta svota sprejme na račun pokroviteljine. — Mlad, vrl Čeh je nabral v znani ljubljanski gostilni 28 gld. 32 kr.; iz Tolmina smo dobili 3 gld. 60 kr., iz Gornjega Grada dobitek pri igri — 2 gld, iz Kopra po č. g. kuratu Blažu Glavini dar Mohorjanov — 1 gld. 40 kr. in 1 gld. kot izgubljeno stavo g. Josipa Rebeka, tukajšnjega ključavničarskega mojstra. — Vesela zavest, da ohrani veri in narodu naša družba mnogo slovenske dece vsled požrtvovalnosti vrlih domorodcev in da se sploh trudi blagodejno vplivati na vzgojo mladega naraščaja, naj bode darežljivim dobrotnikom najlepše plačilo.

Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda.

— **Družba sv. Mohorja** štela bode baje letos do 58.000 udov. Tega lepega napredka, kateri se pri tej prekoristni družbi kaže leto za letom, veseliti mora se vsako slovensko srce!

— **Naša društva.** Dné 29. januvarija je imelo društvo „Pravnik“ v hotelu pri Slonu svojo V. redno glavno skupščino. Predsednik dr. Papež pozdravi zbornike, nariše

ob kratkem društvene smotre in vspehe zadnjega leta in povdarja posebno priprave za nemško-slovenski terminologijski slovar. Spomni se pokojnikov zadnje dobe in prosi končno, naj zbor na znanje vzame, da zaslužni odbornik dr. J. Kavčič, odborništva iz rodbinskih vzrokov ne bi mogel več prevzeti. Na to prečita tajnik dr. D Majaron svoje natančno poročilo, ki govori obširno o društvenem načelnem smotru in o sredstvih kako ga je društvo dosezalo („Slovenski Pravnik", društveni izleti, zbirka zakonov, slovenska pravna terminologija) ter končuje z zahvalo vsem onim, ki so odbor v njegovem postopanji karkoli podpirali. — Blagajnik Gogola poroča o društvenih denarnih razmerah. Društvo je imelo v prreteklem letu 1394 gld. 30 kr. dohodkov in 1454 gld 43 kr. stroškov, torej 60 gld 13 kr primanjkljaja, kteri se pokrije z blagajniško gotovino prejšnjih let. — Društveno imetje znaša 68 gld. 12 kr. — Društvo ima lepo urejeno knjižnico, ki je lani močno naraslo in šteje sedaj 369 zvezkov, med njimi 15 pravniških časopisov z 68 letniki. — Sklene se poskrbeti zato, da si društvo zadobi primerno bralno sobo — Pregledovalec računov dr. Munda pravi, da je pregledal z dr. Zupancem račune in da sta jih našla vse v redu. Predlaga torej, da se podeli odboru absolutorij in izreče blagajniku zahvala. (Sprejeto). V odbor se izvolijo za l. 1892. Gg. dr. Papež, (predsednik), dr. A. Ferjančič (namestnik), dr. D. Majaron (tajnik in knjižničar), I. Gogola (blagajnik), dr. V. Krisper, A. Levec, K. Pleško in I. Vencajz (tukajšnji odborniki); dr. J. Babnik, dr. J. Hrašovec in B. Trnovec (vnanji odborniki). Odsek za društveni list: dr. J. Babnik, dr. V. Krisper in A. Levec; urednik: dr. D. Majaron. Društvo šteje 170 članov.

— **Zlata maša.** Na sv. Jožefa dan vršila se je v tukajšnji frančiškanski cerkvi zlata maša preč. g. o. Evstahija Ozimeka, bivšega mnogoletnega provincijala. Ta redka slavnost bila je jako lepa in so ji prisostvali tudi prevzv. knezoškof, vladni svetnik Mahkot, župan Grasselli, državni poslanec Kušar ter mnogo kanonikov in drugih gospodov. Slavnostni govor imel je kanonik g. Flies.

— **Dolenjska železnica.** V seji dne 18. t m naznanil je deželni predsednik baron Winkler, da je zadnji del operata na Dolenjski železnici, za progo Ljubljana-Grosuplje-Kočevje, prišel potrjen z Dunaja in da se prične takoj lahko z zgradbo. Nadaljevanje političnega obhoda na progi Grosuplje-Straža bo v kratkem.

— **Ošpice.** V okolici ormoški na Štajarskem razsajajo prav močno ošpice in zaprli so zaradi njih šole v Ormožu, pri Veliki nedelji in pri sv. Miklavži.

— **Slovensko ferijalno društvo.** Slovensko dijaštvo osnovalo bode v bodočih počitnicah meseca avgusta t. l. v Ljubljani slovensko ferijalno društvo, kateremu bo namen velikošolce duševno in zabavno družiti, v narodni zavesti jih utrjevati ter prirejati veselice in poljudno-poučna predavanja. Društvo imenovalo se bode „Sava" in je njena pravila visoka c. kr. deželna vlada že potrdila.

— **V smrt obsodilo** je porotno sodišče v Celji posestnika Ant. Horvatiča, ker je svojo ženo umoril.

— **Shod štajarskih črevljarjev.** Te dni vršil se je v Gradcu shod štajerskih črevljarjev, katerega so se udeležili tudi odposlanci iz Ljubljane

— **Ljudsko šolstvo na Štajarskem.** Na Štajarskem je 801, in sicer 555 nemških, 201 slovenska in 45 mešanih ljudskih šol.

— **Tržaški deželni zbor** sklenil je resolucijo, ki gre na to, da se osnuje italijanska vseučilišče oziroma italijanska pravna akademija v Trstu, in resolucijo, da se prizna na italijanskih visokih šolah pridobljenim diplomom pravna veljavnost tudi v Avstriji.

— **Obesil se je** na Reki 33letni gostilničar Pavel Sancin iz Trsta. Povod samomoru so gmotne razmere

— **Amerikanski Slovenec** jel je zopet izhajati in sicer kot nadaljevanje v jeseni lanskega leta pričetega izdavanja. List izhaja v Toveru Minn. in mu je urednik misijonar preč. g. J. Fr. Buh. List se toplo priporoča v podporo.

— **Dr. Val. Oblaka**, rojaka in vrlega jezikoslovca, katerega je vlada poslala v Macedonijo, da se ondi seznani z narodnim jezikom je patrulja turških konjikov v vasi Vardorovec prijela in gnala v Solun v zapor. Patrulja je menila, da je Oblak kak ogleduh in le po prizadevanji ondotnega avstrijskega konzula izpustila ga je zopet.

— **Ponesrečil je** na brodu pri sv. Jakobu na Savi neki Anton Crne. Šel je iz Mengiškega sejma domov ter gnal s seboj kravo. Malo vinjenemu se je spodrsnilo in padel je s kravo vred v Savo. Krava se je rešila, on je pa utonil.

— **Mej smetmi** v svojem vozu našel je v Trstu neki pometavec truplo novorojenega otroka. Pometavec pravi, da je moral dobiti truplo v smeteh v kaki hiši.

— **Pehotni pešpolk št. 97 in kralj Milan.** Ker se je kralj Milan imejiteljstvu pehotnega polka „Milan I., kralj srbski, št. 97", odpovedal, je presvetli cesar zaukazal, da ostane ta polk do nadaljne odredbe brez imejitelja.

— **Štrajk.** Te dni pričeli so v Trstu zidarji zaradi preslabe mezde splošni štrajk. Delo počiva pri vseh novih zgradbah. Štrajkujočih je baje do 1200.

— **Nov okrajni šolski nadzornik.** Naučno ministerstvo imenovalo je c. kr. učitelja gosp. Iv. Dolinarja v Trstu provizoričnim okrajnim šolskim nadzornikom za ljudske šole v okolici tržaški in za slovenske privatne ljudske šole v Trstu.

— **Umrl je** v Gries-u na Tirolskem nekdanji deželni žandarmerijski poveljnik na Kranjskem g. polkovnik Roman Grampošič.

— **V Gradci umrl** je gosp. dr. Anton Uranitsch, v 62. letu svoje starosti. Pokojnik bil je svoje dni tajnik trgovske in obrtniške zbornice kranjske, deželni poslanec in mestni odbornik ljubljanski. Političnega mišljenja bil e nam nasprotnega.

— **Shod avstrijskih vinorejcev** vršil se bode dne 3. aprila t. l. na Dunaji. Posvetovalo se bode o potrebnih korakih, katere je storiti nasproti trtni uši. Vsa pojasnila daje gosp. dr. Ev. Thomas dež tajnik nižjeavstrijski na Dunaji I, Herrengasse 13. Le želeti bi bilo, da se tega shoda vdeleži tudi mnogo slovenskih vinorejcev.

— **Mož in žena.** Mizar Kuhar v Zagorji za Savo je v nedeljo zvečer svojo pijano ženo tako močno v hrbet z nožem sunil in jo potem še po tleh za lase vlačil, da je ta vsled prizadetih jej ran drugo jutro umrla.

— **Z motiko udaril** je blizo Kormina na Goriškem neki hlapec svojega gospodarja tako močno, da so ga morali prepeljati v bolnico. Vzrok temu dejanju bilo je to, ker je gospodar hlapca karal zaradi dela. Ranjenec bo težko okreval, napadalec jo je vbral pa na Laško.

— **Sreča v nesreči.** Na Savi se je vtrgala vrv, na kateri je bil pritrjen brod za prepeljavanje natovorjen z 10 šolskimi otroki. Ker je ondi voda zelo deroča, pripetila bi se bila lahko velika nesreča. Odtrgana vrv se je pa k sreči zapletala med skale, zavirala divji gonj broda in posrečilo se je brodniku Štrusu v zvezi z nekaterimi pogumnimi možmi po velikem trudu zajeti brod in otroke oteti gotovi smrti.

— **Blagodušni dar.** Kmetijska posojilnica ljubljanske okolice je naklonila ljubljanski dijaški in ljudski kuhinji podporo 10 gld. — Ko odbor beleži v znak hvaležnosti ta blagodušni dar, ne more si kaj, da ne bi priporočal dijaške in ljudske kuhinje radodarnosti ljubljanskega prebivalstva kar najtoplejše.

— **Radeckijev spomenik na Dunaji** bode se z Najvišjim dovoljenjem slavnostno odkrit v nedeljo dne 24. aprila t. l. opoludne.

— **V Bosni in Hercegovini** ustrelilo se je leta 1891 298 starih volkov, 414 mladih volkov in 105 medvedov.

— **Novi krvnik** (rabelj). Krvnikom na Dunaji imenovan je brat prejšnjega krvnika, Alojzij vitez Seyfried, ki je deloval doslej v Bosni. Vseh prosilcev za to mesto bilo je 115.

— **Upor kaznjencev.** V Indiji uprlo se je v neki kaznilnici vseh 300 kaznjencev ter so napali uradnike, izmed katerih so ednega ubili, šest jih pa težko ranili. Potem so vsi ubežali in razsajali po mestu. Policija in prebivalsto sta jih prijela in po kratkem boju prisilila, da so se morali udati. Kolovodje so ubiti, več kaznjencev je pa ranjenih.

— **Učenec mojstra umoril.** Slaščičar Sinibaldi v Parizu karal je te dni svojega 16letnega učenca Augusta Brevelle-ja zaradi lenobe. Ta pa razjarjen svojega mojstra po noči napade, ga umori in truplo še na kosce razseka, potem se pa sam prijavi policiji.

— **Grozen prizor na parniku.** Na nekem parniku, ki je te dni došel iz južne Amerike v Genovo vkrcan je bil tudi trgovec Peter Divercelli s svojo soprogo in sedmimi otroci. Ko so nekega dne potniki ravno zajutrkoval, zgrabi Divercelli nož in si prereže vrat. Povod strašnemu činu ni znan.

— **Avstrijska ladija utopljena.** Na Angleškem naznanil se je pred kratkim časom potop neke ptuje ladije. Kakor se zdaj poroča iz Spleta, bila je to avstrijska ladija „Fratelli F“ pod vodstvom kapitana Fabris Ladija namenjena bila je v Ameriko. Izmej možtva se ni nihče rešil.

— **Prebivalstvo v Nemčiji.** Po zadnjem ljudskem štetji z dné 1. decembra 1890. bilo je v Nemčiji 49,428.470 prebivalcev in sicer 24,230.832 moškega in 25,197.638 ženskega spola. V petih letih pomnožilo se je prebivalstvo za 2,572.766 glav.

— **Kruta soproga.** Na grozovit način umorila je v St. Denis na Francoskem poštnega uradnika Schlegelna njegova soproga. Po kratkem prepiru mej seboj vlegel se je mož proti deveti uri zvečer spat. Toda komaj je malo zadremal, polila je soproga posteljo s petroljem in jo zažgala, da sta bila postelja in on hipoma v največem plamenu. Na klic na pomoč so sicer ljudje prihiteli in ogenj pogasili, toda prepozno je bilo. Schlegla prevedli so vsega opečenega v bolnico. Soproga vprašana kaj je storila, izjavila je prav hladno, da se je hotela znebiti moža, ker jo je ogoljufal.

— **Bliskov vlak med New-Yorkom in Chicagom** bo vozil povodom bližajoče se razstave v Chicago z dosedaj nezaslišano hitrostjo in premeril 1440 kilometrov v 18 urah, to je po 80 kilometrov v jedni uri.

Listnica vredništva.

Gosp. M. v Š. Če je mošt narejen iz sadja, ko izvre prekiselna, se mu pridene malo zdrobljene krede. Paziti se pa mora, da se ne pridene preveč krede, ker sicer dobi pijača neprijeten okus.

Gosp. L. K. v Šk. Čebulno seme se sme zgodaj sejati. Če se zgodaj seje, še boljše uspeva. V lahkih tleh se lahko seje že koncem januvarja ali pa začetkom februvarja, v težji zemlji naj se pa seje v marci.

Gosp. J. P. v Sp. Plesnjiv kruh ni dobro dajati živini ali pa perutnini. To je pa škodljivo in večkrat so že goveda od tega zbolela. Če se pa tak kruh poprej skuha, pa ni več škodljiv in se brez strahu lahko da živini.

Gosp, J. G. v Gor. gr. Pisno črnilo, ki ne škoduje jeklenim peresom, se napravi, če jeden del modrega lesa izkuhaš v 8 delih vode in k 1000 delom tega izvlečka pridene 1 del rumenega kalijevega kromata in pa malo raztopljine živosrebrnega klorita. — V Franciji je navadno črnilo imenovano encre rouennaise, ki se napravi če se 750 delov modrega lesa, 35 delov galuna in 31 delov arabskega gumija skuha v primerni množini vode.

Št. 5806.

Razglas.

V smislu deželnega zakona s dné 17. junija 1870., štev. 21. dež. zak., o varstvu zemljiških pridelkov proti škodi gosenic, hroščev in drugih škodljivih mrčesov, naročam vsem posestnikom, uživalcem in najemnikom zemljišč v ozemlji mestne občine ljubljanske, da jim je

do 15. aprila letos

svoje sadno in lepšalno drevje, grmovje, seči, lesene vrtne plotove in hišne stene na vrtih, na polji in na travnikih očistiti zaprednih gosenic, mrčesnih jajec in zapredkov (ličin), in sežgati ali kakor si bodi pokončati nabrana gosenčna gnjezda in jajca.

Prav tako je gosenice, ako se spomladi pokažejo na drevji, grmovji in rastlinji, kakor tudi zapredke pokončati **kakor hitro mogoče** a najdalje **do 15. maja letos.**

Kedar se drevesa, ki so jih napadle gosenice, posekajo, ali kedar se veje, ki so jih napadle gosenice, odsekajo, tedaj se taka drevesa oziroma take veje ne smejo pustiti v tem stanu ležati, ampak morajo se ali gosenice obrati od njih ali pa drevesa in veje precej sežgati.

Dalje morajo gori imenovane osebe hrošče, dokler letajo, od svojega sadnega in lepšalnega drevja, lepšalnih grmov in drevorednih dreves, potem od drevja ob gozdnih robéh v istih primerljajih, kjer je tega treba zaradi bližine, vsak dan, zlasti v zaranih urah otresati in pokončevati ali obračati kmetijstvu na korist.

Na polji se morajo črvi (podjedi, ogrci) pri oranji ali kopanji zemlje precej za plugom, motiko ali lopato pobirati in koj pokončati.

Če se bode kdo obotavljal, gori navedena opravila izvršiti do določenega časa, jih bode mestna občina dala izvršiti na njegove stroške, vrhu tega pa se mu bode naložila na korist občinske blagajnice globa od 1 do 10 goldinarjev, in če bi se to ponovilo, do 20 goldinarjev; kdor bi ne mogel plačati globe, bode kaznovan z zaporom od 12 ur do 4 dni.

V Ljubljani, dné 16. marca 1892.

Župan: **Grasselli** s. r.

Odgovorni urednik: **Gustav Pirc.** — Tisk in založba: **J. Blasnikovi nasledniki.**